Valiokunnan lausunto PeVL 50/2026 vp– HE 121/2025 vp

Perustuslakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain, henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain, ulkomaalaislain 131 §:n sekä poliisilain 2 luvun 1 §:n muuttamisesta

Hallintovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain, henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain, ulkomaalaislain 131 §:n sekä poliisilain 2 luvun 1 §:n muuttamisesta (HE 121/2025 vp): Asia on saapunut perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten hallintovaliokunnan mietintöluonnoksesta. Lausunto on annettava hallintovaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne, hallintovaliokunta
- johtava asiantuntija Suvi Pato-Oja, sisäministeriö
- eduskunnan oikeusasiamies Jari Råman, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
- oikeuskansleri Janne Salminen, Oikeuskanslerinvirasto
- professori Tuomas Ojanen
- Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen entinen tuomari Pauliine Koskelo
- yliopistonlehtori Evgeniya Kurvinen

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- professori Olli Mäenpää

Viitetiedot

Perustuslakivaliokunta on aiemmin antanut asiasta lausunnon PeVL 24/2026 vp.

HALLINTOVALIOKUNNAN LAUSUNTOPYYNTÖ

Hallintovaliokunnassa on valmistelevasti käsiteltävänä hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain, henkilötietojen käsittelystä

maahanmuuttohallinnossa annetun lain, ulkomaalaislain 131 §:n sekä poliisilain 2 luvun 1 §:n muuttamisesta (HE 121/2025 vp). Perustuslakivaliokunta on antanut esityksestä lausunnon PeVL 24/2026 vp. Perustuslakivaliokunta esittää, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä, 1. lakiehdotus kuitenkin vain, jos valiokunnan 15 d, 15 e,15 f ja 15 g §:stä, oikeusturvasta sekä tarpeesta saattaa hallintovaliokunnan mietintöluonnos perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi esittämät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon.

Edellä todetun perusteella hallintovaliokunta pyytää mietintöluonnoksesta perustuslakivaliokunnan lausunnon.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Arvioinnin lähtökohdat

(1) Perustuslakivaliokunta on antanut 16.4.2026 hallintovaliokunnalle lausunnon hallituksen esityksestä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain, henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain, ulkomaalaislain 131 §:n sekä poliisilain 2 luvun 1 §:n muuttamisesta (PeVL 24/2026 vp). Perustuslakivaliokunnan mukaan lakiehdotukset voitiin käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä, 1. lakiehdotus kuitenkin vain, jos valiokunnan 15 d, 15 e,15 f ja 15 g §:stä, oikeusturvasta sekä tarpeesta saattaa hallintovaliokunnan mietintöluonnos perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi esittämät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon. Hallintovaliokunnassa on valmistelevasti käsiteltävänä asiaa koskeva mietintöluonnos, josta hallintovaliokunta on 29.5.2026 pyytänyt perustuslakivaliokunnan lausuntoa.

Biometristen tietojen käsittely vaaran estämiseksi

(2) Perustuslakivaliokunta arvioi hallintovaliokunnalle antamassaan lausunnossa, että hallituksen esityksessä ehdotettu 1. lakiehdotuksen 15 d §:n sääntely biometristen tietojen käsittelystä vaaran estämiseksi muodostui niin sanamuotonsa kuin perustelujensa valossa huomattavan avoimeksi ja laaja-alaiseksi. Ehdotettu sääntely muodostui perustuslakivaliokunnan mielestä tässä suhteessa ongelmalliseksi ennen kaikkea sääntelyyn kohdistuvan täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen kannalta. Toisaalta valiokunta ei näin ollen myöskään voinut täysin vakuuttua ehdotetun huomattavan avoimeksi muodostuvan sääntelyn oikeasuhtaisuudesta eikä siitä, että sääntely täyttää käyttötarkoitussidonnaisuudesta johtuvat vaatimukset. Perustuslakivaliokunnan mukaan ehdotettua sääntelyä oli nämä kaikki seikat asianmukaisesti huomioiden täsmennettävä merkittävästi.

(3) Hallintovaliokunta ehdottaa 15 d §:ää muutettavan siten, että sen mukaan poliisi saa verrata yksittäisen tehtävän suorittamisen yhteydessä saatavia biometrisia tietoja poliisin rekisteriin talletettuihin henkilökorttilaissa, passilaissa ja ulkomaalaislain 131 §:ssä säädettyjen tehtävien suorittamiseksi käsiteltäviin biometrisiin tietoihin henkilön tunnistamiseksi tai henkilöllisyyden todentamiseksi, jos on perusteltua syytä olettaa, että henkeä, terveyttä tai henkilökohtaista

vapautta merkittävästi vaarantava teko tai tapahtuma on uhkaamassa tai käynnissä ja henkilön tunnistaminen tai hänen henkilöllisyytensä todentaminen on välttämätöntä vaaran estämiseksi.

(4) Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että hallintovaliokunnan mietintöluonnoksen muutokset täsmentävät sääntelyä erityisesti siltä osin, että vaaralta edellytettäisiin sanamuodon osalta tiettyä konkreettisuutta. Säännökseen jää kuitenkin edelleen avoimuutta. Hallintovaliokunnan on mahdollisuuksien mukaan syytä täsmentää sääntelyä.

(5) Ehdotettuun sääntelyyn jää valiokunnan mielestä väljyyttä muun muassa siinä, kuinka aikaisessa vaiheessa teon tai tapahtuman voitaisiin katsoa olevan säännöksen tarkoittamalla tavalla uhkaamassa. Mietintöluonnoksen perusteluissa esille tuotu esimerkki siitä, että säännös mahdollistaisi muun ohella puuttumisen tilanteeseen, jossa henkilön arvioidaan olevan välittömässä hengen ja terveyden vaarassa on sinänsä selkeä. Perustuslakivaliokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että säännöksen sanamuoto ei aseta uhkaavalle vaaralle tällaista välittömyyden edellytystä.

(6) Perustuslakivaliokunta kiinnittää lisäksi huomiota hallintovaliokunnan mietintöluonnoksen toteamukseen siitä, ettei poliisille ehdoteta uusia toimivaltuuksia biometristen tietojen keräämiseen yksittäisen tehtävän yhteydessä siltä osin kuin kysymys on tietojen käsittelystä vaaran estämiseksi. Perustuslakivaliokunta pitää sääntelyn täsmällisyys ja tarkkarajaisuus huomioiden tärkeänä, että hallintovaliokunnan mietinnössä kuvataan, mihin olemassa oleviin toimivaltuuksiin mahdollisuus kerätä vertailussa käytettävää biometristä aineistoa perustuu.

Oikeusturva

(7) Perustuslakivaliokunta arvioi lausunnossaan, etteivät hallituksen esityksessä ehdotettuun sääntelyyn sisältyvät päätöksentekomenettelyä ja oikeusturvaa koskevat ratkaisut täyttäneet perusoikeuksien rajoittamiseen liittyvää vaatimusta huolehtia riittävistä oikeusturvajärjestelyistä. Valiokunta piti lausunnossaan ennakkovalvontaa ainoana keinona turvata vertailun kohteena olevien oikeusturva, kun on kyse niinkin laajamittaisesta tietojen käytöstä ja siten puuttumisesta perustuslain 10 §:ssä turvattuihin oikeuksiin kuin nyt ehdotetussa sääntelyssä. Ehdotettua sääntelyä oli perustuslakivaliokunnan mukaan välttämätöntä muuttaa siten, että siinä säädetään vertailua koskevasta ennakollisesta lupajärjestelmästä, jossa luvan myöntäjä on asian kannalta merkityksellisestä toimeenpanovallasta riippumaton elin. Tällainen elin ei voi esimerkiksi olla suorittamassa sitä rikostutkintaa, jossa tietoja tarvitaan.

(8) Hallintovaliokunta ehdottaa mietintöluonnoksessaan, että 1. lakiehdotuksen 15 g ja 21 a §:ään sisällytetään säännökset tietojen vertailua koskevasta ennakollisesta lupajärjestelmästä siten, että päätöksen tietojen vertaamisesta tekisi Poliisihallituksen palveluksessa oleva, riittävän perehtyneisyyden ja oikeudellisen asiantuntemuksen omaava virkamies.

(9) Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, ettei Poliisihallituksen palveluksessa olevaa virkamiestä lähtökohtaisesti voida pitää toimeenpanovallasta riippumattomana päätöksentekijänä, eikä tällainen Poliisihallituksen virkamies myöskään ole riippumaton toimielin. Ehdotuksen arvioinnin kannalta merkityksellistä on myös se, ettei ehdotukseen

poliisiylijohtajan otto-oikeuden poissulkemista lukuun ottamatta sisälly sääntelyä, jolla luvanantoa koskevan toimivallan käyttäjäksi kaavaillun virkamiehen aseman riippumattomuus pyrittäisiin takaamaan. Perustuslakivaliokunnan mielestä Poliisihallitusta on perusteltua ensisijaisesti pitää ennakkovalvonnan kohteena olevan päätöksenteon kannalta toimeenpanovallan osana, mikä lähtökohtaisesti heikentää sen riippumattomuutta poliisin toimivallan käytön ennakkovalvontaa koskevassa asiassa.

(10) Hallintovaliokunnan mietintöluonnoksessa esitetty sääntelyehdotus ei näin ollen ennakkovalvonnasta vastaavan päätöksenteon riippumattomuuden ja oikeusturvan takeiden kannalta täytä perustuslakivaliokunnan lausunnossaan tavallisen lain säätämisjärjestyksen käyttämisen osalta edellyttämiä muutosvaatimuksia. Ehdotettua sääntelyä on muutettava siten, että se täyttää perustuslakivaliokunnan lausunnossaan asettamat vaatimukset. Tämä on edellytyksenä 1. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Kiiremenettely

(11) Perustuslakivaliokunta arvioi lausunnossaan, ettei ole estettä, että vertailua koskevassa päätöksenteossa otetaan huomioon asian kiireellisyys. Hallintovaliokunta ehdottaa mietintöluonnoksessaan 1. lakiehdotuksen 15 g §:ään lisättäväksi uuden 3 momentin, jonka mukaan pidättämiseen oikeutettu poliisimies saa tilanteessa, jossa asia ei siedä viivytystä, päättää vertailun suorittamisesta siihen saakka, kunnes rekisterinpitäjän tehtävään määräämää virkamies on ratkaissut asian.

(12) Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, ettei uudessa 3 momentissa ehdoteta säädettävän asian kiireellisyydelle mitään nimenomaisia edellytyksiä. Hallintovaliokunnan mietintöluonnoksen valossa jää myös jossain määrin epäselväksi, olisiko vertailu mahdollista suorittaa ilman asiaa koskevaa kirjallista päätöstä. Tämän takia osin avoimeksi jää myös se, mikä merkitys on sillä, että asia säännöksessä edellytetyllä tavoin saatetaan rekisterinpitäjän määräämän virkamiehen ratkaistavaksi sen jälkeen, kun vertailu on jo toteutettu. Hallintovaliokunnan on syytä täydentää kiiremenettelyä koskevaa sääntelyä ja sen perusteluja.

Jälkikäteinen ilmoitus

(13) Perustuslakivaliokunta edellytti lausunnossaan osana oikeusturvaa koskevaa arviointiaan, että laissa tulee säätää vertailun kohteelle tehtävästä jälkikäteisestä ilmoituksesta, jonka perusteella tämän on mahdollista saattaa tietojensa käsittely tuomioistuimen ratkaistavaksi.

(14) Hallintovaliokunta ehdottaa mietinnössään lakiin lisättäväksi uuden 15 i §:n kohteelle tehtävästä jälkikäteisestä ilmoituksesta. Pykälän 4 momentin mukaan 15 g §:n 1 momentissa tarkoitettu virkamies voi pidättämiseen oikeutetun poliisimiehen vaatimuksesta päättää, että ilmoitusta tunnistamisen kohteena olevalle henkilölle saadaan lykätä enintään kaksi vuotta kerrallaan, jos se on perusteltua käynnissä olevan tai tulevan tiedonhankinnan turvaamiseksi, valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi. Ilmoitus saadaan 15 g §:n 1 momentissa tarkoitetun virkamiehen päätöksellä jättää kokonaan tekemättä, jos se on välttämätöntä valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi.

(15) Perustuslakivaliokunta kiinnittää myös tältä osin huomiota siihen, ettei ehdotuksesta ilmene, että asiasta olisi tehtävä kirjallinen päätös ja ettei ehdotuksen perusteluissa täsmennetä, missä tilanteissa ilmoituksen tekemisen lykkääminen tai kokonaan tekemättä jättäminen voisi olla perusteltua. Perustuslakivaliokunta pitää erityisesti ilmoituksen tekemättä jättämisen merkitys yksilön oikeusturvan kannalta huomioiden tärkeänä korostaa, että kynnyksen ilmoituksen tekemättä jättämiseen tulee olla korkea. Hallintovaliokunnan on syytä arvioida sääntelyn ja perustelujen täydentämistä.

Muita seikkoja

(16) Hallintovaliokunta esittää mietintöluonnoksessa, että 1. lakiehdotuksen 15 e ja 15 f §:stä poistetaan viittaukset rikoslain 20 luvun 19 §:ssä säädettyyn lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämiseen ja 21 §:ssä säädettyyn lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapitoon. Hallintovaliokunnan mietinnön mukaan lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapitoa ja levittämistä ei voida pitää perustuslakivaliokunnan lausunnossa edellytetyllä tavalla rangaistusasteikoltaan erityisen vakavina tai valtion turvallisuuden suojaamiseen kiinteästi liittyvinä rikoksina. Mietintöluonnoksen mukaan sanottujen rikosten törkeät tekomuodot ovat mukana 15 e ja 15 f §:n luetteloissa.

(17) Perustuslakivaliokunta yhtyy sinänsä hallintovaliokunnan arvioon siitä, ettei lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapitoa ja levittämistä voida pitää voimassa olevan rikoslain mukaan rangaistusasteikoltaan erityisen vakavina rikoksina. Samalla valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että se on lausuntokäytännössään pitänyt lasten suojaamiseen kiinnittyviä sääntelyn tavoitteita siinä määrin painavina, että niiden saavuttamiseksi on ollut mahdollista omaksua sääntelyratkaisuja, joita ei kenties muuten voitaisi pitää valtiosääntöisesti ongelmattomina (ks. esim. PeVL 57/2025 vp, kappaleet 7—8, PeVL 40/2021 vp, kappaleet 19—22). Asian kannalta merkityksellistä on myös se, että lapsen oikeuksien yleissopimuksen 3 artiklan 1 kohdan mukaan julkisen vallan lapsia koskevissa toimissa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu sekä se, että perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

(18) Perustuslakivaliokunnan mielestä biometristen tietojen vertaamisen ulottamiselle alkuperäisen hallituksen esityksen mukaisesti myös rikoslain 20 luvun 19 §:ään ja 21 §:ään voidaan edellä esiin tuotu huomioiden esittää valtiosääntöisesti perusteltuja ja hyväksyttäviä syitä, vaikka tällaisia rikoksia ei sinällään voida voimassa olevan rikoslain mukaan pitää erityisen vakavina tai valtion turvallisuuden suojaamiseen kiinteästi liittyvinä. Valiokunnan mielestä ehdotonta estettä ei näin ollen ole myöskään hallintovaliokunnan mietintöluonnoksesta poiketen säilyttää lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapitoa ja levittämistä koskevia kriminalisointeja 15 e ja 15 f §:n luetteloissa. Lisäksi perustuslakivaliokunta pitää perusteltuna, että valtioneuvoston piirissä arvioidaan lapsen edun ja lasten oikeuksien suojaamisen näkökulmasta kyseisten kriminalisointien rangaistusasteikon perusteltavuutta.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä, 1. lakiehdotus kuitenkin vain, jos valiokunnan vertailua koskevasta päätöksentekomenettelystä ja oikeusturvasta esittämät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon.

Helsingissä 22.6.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Heikki Vestman kok
jäsen Fatim Diarra vihr
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Teemu Keskisarja ps
jäsen Kimmo Kiljunen sd
jäsen Johannes Koskinen sd
jäsen Terhi Koulumies kok
jäsen Jarmo Lindberg kok
jäsen Mats Löfström r
jäsen Henrik Vuornos kok
jäsen Johannes Yrttiaho vas
varajäsen Pertti Hemmilä kok
varajäsen Ville Valkonen kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Johannes Heikkonen

Eriävä mielipide

Perustelut

On tarpeen korostaa, että käytännössä lähes kaikkien kansalaisten kasvokuvat ja sormenjäljet kokoavien rekisterien avaaminen täysin niiden alkuperäisestä käyttötarkoituksesta poikkeavaan käyttöön on äärimmäisen vakava kysymys ja lähtökohtaisesti ongelmallista niin periaatteellisesti kuin yksilön perus- ja ihmisoikeuksien kannalta. Myöskään kansallisen turvallisuuden nimissä ei tulisi tinkiä niistä vaatimuksista, joiden on yksilön oikeusturvan turvaamiseksi koskettava näiden arkaluonteisten henkilötietojen käyttöä niiden alkuperäisestä käyttötarkoituksesta poiketen. Katson, ettei tietojen luovuttamista tulisi mahdollistaa hallituksen esittämällä tavalla.

Perustuslakivaliokunta on hallituksen esityksestä aiemmin antamassaan lausunnossa (PeVL 24/2026 vp) edellyttänyt, että sääntelyä muutetaan säätämällä biometristen tietojen vertailua koskevasta ennakollisesta lupajärjestelmästä, jossa luvan myöntäjä on asian kannalta merkityksellisestä toimeenpanovallasta riippumaton elin sekä säätämällä vertailun kohteelle tehtävästä jälkikäteisestä ilmoituksesta, jonka perusteella tämän on mahdollista saattaa tietojensa käsittely tuomioistuimen ratkaistavaksi. Nämä muutokset olivat edellytyksenä 1. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Perustuslakivaliokunnan enemmistön esittämien säätämisjärjestyskannanottojen lisäksi katsoin valiokunnan alkuperäiseen lausuntoon jättämässäni eriävässä mielipiteessä, että sääntelyä on välttämätöntä täsmentää myös 1. lakiehdotuksen 21 b ja 52 a §:ssä käytetyn kansallisen turvallisuuden käsitteen ja siviili- ja sotilastiedustelun toimivaltuuksien osalta, ja että myös tällaisten muutosten tulisi olla edellytyksenä 1. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Hallintovaliokunnan mietintöluonnoksessa ehdotettu päätöksenteon osoittaminen Poliisihallituksen virkamiehelle ei ilmiselvästi täytä perustuslakivaliokunnan edellyttämiä muutosvaatimuksia. Jotta kyse olisi oikeusturvaan liittyvät tavoitteet täyttävästä, aidosti riippumattomasta ennakollisesta lupajärjestelmästä, vertailua koskevan päätöksenteon tulisi olla osoitettu riippumattoman tuomioistuimen tehtäväksi. Näin on vakiintuneesti säädetty muun muassa poliisilaissa ja pakkokeinolaissa yksityiselämän suojaan voimakkaimmin puuttuvien toimivaltuuksien, mutta myös esimerkiksi sellaisten toimivaltuuksien, kuten pakkokeinolain mukaisen sijaintitietojen hankkimisen, kohdalla. Tällaisen muutoksen tulisi olla edellytyksenä 1. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Kohteelle tehtävän jälkikäteisen ilmoituksen osalta hallintovaliokunnan mietintöluonnoksessa ehdotetaan, että ilmoitusta voitaisiin lykätä vuodella vertailun lopettamisesta. Lykkäys voisi olla enintään kaksi vuotta kerrallaan, jos se olisi perusteltua käynnissä olevan tai tulevan tiedonhankinnan turvaamiseksi, valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi. Ilmoitus saataisiin ehdotuksen mukaan jättää kokonaan tekemättä, jos se olisi välttämätöntä valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi. Näin väljiin säännöksiin perustuvaa ja pitkäaikaista ilmoituksen lykkäämistä voidaan pitää hyvin ongelmallisena vertailun kohteen oikeusturvan kannalta. Ilmoituksen

tekemättä jättäminen ei takaisi vertailun kohteelle lainkaan toimivaa oikeusturvaa, kun otetaan myös huomioon, että hyvin väljien ja tulkinnanvaraisten perusteiden soveltaminen ei tulisi milloinkaan vertailun kohteen tietoon. Katson, että ilmoittamatta jättäminen olisi näin ollen ristiriidassa perustuslakivaliokunnan edellyttämän oikeusturvan kanssa eikä se olisi myöskään Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen edellyttämän oikeusturvan vähimmäisvaatimusten mukainen. Katson, että hallintovaliokunnan mietintöluonnos ei näiltäkään osin täytä perustuslakivaliokunnan edellyttämiä muutosvaatimuksia ja sääntelyn muuttamisen tältäkin osin tulisi olla edellytyksenä 1. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Hallintovaliokunnan mietintöluonnoksessa on ehdotettu siviili- ja sotilastiedusteluviranomaisia koskevien vertailutoimivaltuuksien edellytysten täsmentämistä viittauksilla poliisilaissa ja sotilastiedustelulaissa säädettyihin tiedustelun kohdelistauksiin. Katson, että näiden täsmennysten jälkeenkin 1. lakiehdotuksen siviili- ja sotilastiedusteluviranomaisia koskevat säännökset olisivat huomattavan väljiä, ehdotettuun muita viranomaisia koskevaan ja käsittelyn aikana täsmentyneeseen sääntelyynkin verrattuna. Tiedusteluviranomaisten osalta sääntelyn täsmällisyyttä ja ennakoitavuutta sekä oikeussuojakeinojen tarvetta korostaa se, että kyse on konkreettisiin rikosepäilyihin liittymättömästä ja korostetun läpinäkymättömästä toiminnasta. Katson, että myös tiedusteluviranomaisten toimivaltuuksien osalta päätöksenteko biometristen tietojen vertailusta tulisi osoittaa riippumattoman tuomioistuimen tehtäväksi, kuten myös poliisilaissa ja sotilastiedustelulaissa on useiden tiedustelutoimivaltuuksien osalta säädetty. Lisäksi katson, että myös tiedusteluviranomaisten tekemän biometristen tietojen vertailun osalta laissa tulisi säätää kohteelle tehtävästä jälkikäteisestä ilmoituksesta, joka on lähtökohtana myös siviili- ja sotilastiedustelua koskevassa voimassa olevassa sääntelyssä. Katson, että myös tällaisten muutosten tulisi olla edellytyksenä 1. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt välttämättömänä ja hyvään lainsäädäntötapaan kuuluvana, että etenkin silloin, kun laajakantoiseen hallituksen esitykseen esitetään tehtäviksi hyvin merkittäviä ja esityksen perusratkaisuihin olennaisesti vaikuttavia muutoksia, asian valmistelu osoitetaan valtioneuvoston tehtäväksi (PeVL 9/2020 vp, s. 3, PeVL 26/2017 vp, s. 76, ks. myös PeVL 75/2014 vp, s. 8/II). Toistan kantanani, että tässä tapauksessa sääntelyn asianmukainen muuttaminen ei nähdäkseni ole mahdollista eduskunnassa. Ottaen huomioon, miten laajakantoisesta asiasta lähes koko väestön arkaluonteisten henkilötietojen käyttötarkoituksesta poikkeamisessa on kyse, hallintovaliokunnan ei tulisi kiirehtiä puutteellisesti valmisteltua esitystä vastinemenettelyllä.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

> *että 1. lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä vain, jos eriävästä mielipiteestä tarkemmin ilmenevät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon.*

Valiokunnan lausunto PeVL 50/2026 vp
Eriävä mielipide

Helsingissä 22.6.2026

Johannes Yrttiaho vas